

Arheosa

Bilten slovenskih rodoslobocev

Letnik 2 Številka 3

Marec 1995

Številki preberite:

Uvodnik	3
Poročilo o prejšnjem srečanju	4
Strokovna ekskurzija	6
Tečaj	7
Krožek jemlje slovo, društvo ponuja roko	8
Strokovni prispevki	11
Prenos arhivskega gradiva na sodobne medije	11
Uporaba skenerja pri rodoslovnem delu	17
O moji zbirki podatkov iz matičnih knjig	21
Družinski arhivi in njihov pomen	22
Priimek, Family Name, Familienname	25
Od zibeli do groba	26
O Mariji, Juriju in Heleni ter Sabini	26
Je ta človek na svet rojen... ..	28
Kaj delamo	31
Rast – raziskovalni stiki	36
Sodelavcem biltena Drevesa	38

Drevesa

ISSN 1318-6221

Leto 2, št. 3

Bilten Slovenskega rodoslovnega društva je mesečnik,
ki ga izdaja Slovensko rodoslovno društvo.

© Vse pravice pridržane. Ponatis prispevkov je možen samo po dogovoru z uredništvom.

Urednik: Peter Hawlina
Slika na naslovni strani: Drevored na vrtu škofjeloškega gradu
(foto: Peter Hawlina)
Računalniški prelom: Leon Črenko in Andreja Štorman
Tisk: EGS Trata 21, Škofja Loka
Naklada: 155 izvodov (drugi popravljeni natis)

Ljubljana, marec 1996

Uvodnik

V kolofonu lahko že tretjič preberete, da sem urednik tega biltena. O uredniškem delu ne vem nič, zato naj pravi uredniki ne zamerijo, če se mi je brez moje vednosti nadel naziv urednik. Nekoliko me skrbi, ker ne vem niti kakšne so naloge in odgovornosti urednika. Če mi je bil podeljen naziv urednik, bi mi bili lahko še založnik, izdajatelj, tajnica, distributer, kolporter, nekajkrat tudi tiskar in kaj vem kako se še v resnem izdajateljskem svetu delijo vloge in naloge. Poleg tega me je kolega Črenko, ki je prevzel nekaj zgoraj omenjenih nalog opomnil, da bo treba pripraviti tudi uvodnik.

Tistim, ki so v krožku od začetka je znano, ostali pa si lahko s prebiranjem dosedanjih biltenov ustvarite sliko o našem početju od začetkov do danes. Zavestno in namenoma se nismo šli formalizmov. Po lastni volji in sposobnostih je vsakdo bolj ali manj aktivno sodeloval in dajal svoj prispevek.

Tako bi najbrž s svojim delom nadaljevali vsaj še do dopustov, kljub temu, da je bilo že dosedaj nemalo predlogov, da se organiziramo kot društvo. V zadnjem času pa so se stvari tako zasukale, da bomo to postali čimprej. Malce obširnejša razlaga sledi.

Prenos arhivov, naša tokratna osrednja tema, bi se v prisposobi lahko prikazala kot sanje, da bi bilo mogoče v nekak mlin zmetati vsakršno najraznovrstnejše (arhivsko) gradivo, iz mlina pa bi nam prihajale dobrote, vsakomur po njegovi želji. Bolj predrzne sanje od tistih, ki jih prikazuje znani motiv na panjski končnici, kjer v pajkel mečejo stare babe, ven pa mlade skačejo.

Pa vendar te misli niso le pobožne sanje. Tehnika že danes marsikaj tega omogoča ali pa te možnosti vsaj nakazuje. Amaterski in strokovni prispevki v tej številki začenjajo serijo predstavitev, ki bi ji s skupnim imenom lahko rekli čudežni mlin ali z uveljavljenim nazivom multimedia.

Uvodnik bi zaključil z zahvalo vsem tistim, ki so naše dosedanje delo ugodno ocenili. Kot amaterji smo toliko bolj veseli zlasti tistih priznanj, ki jih izrekajo strokovnjaki. Ti se nam v vse večjem številu nesebično pridružujejo in v našem početju opažajo koristne in tudi za znanost uporabne prvine. Videti je, da lahko v bodoče pričakujemo še bolj poglobljeno tovrstno sodelovanje.

Peter Hawlina

Poročilo o prejšnjem srečanju

V sejni sobi podjetja IMP, ki nas je to pot že drugič prijazno sprejelo, se nas je zbralo 45.

Osrednja tema Družinski arhivi in njihov pomen je močno pritegnila pozornost prisotnih. Na žalost je vnaprejšnja objava referata dr. Marjana Drnovška po nesreči izpadla, čeprav je bila pravočasno pripravljena in jo naknadno objavljamo v tej številki. Poleg objavljenega je predavatelj naštel še nekaj zelo uporabnih manj znanih virov, ki jih hranijo različni arhivi. Tako je omenil zglasevalne pole (Zgodovinski arhiv, Ljubljana), kartoteko priimkov (SAZU) in navedel nekaj publikacij, ki bi lahko služile nekaterim raziskovalcem. Tako je npr. navedel: Marta Verginella: Družina pri Trstu, Boris Golec: Korenine in spomini – Družina Šuštaršič iz Žalca, Dr. Dušan Kos: Življenje, ki ga je pisala dota, nekatere številke revije Rodna gruda, itd.

Dr. Drnovšek je poleg tega priporočil, da bi tudi krožek, oziroma člani krožka po svoji strani pripomogli pri ohranjanju zasebnih arhivov in omenil, da je mogoče zasebno arhivsko gradivo izročiti javnim arhivom v depozit in si pridržati pravico uporabe tega gradiva. Ponovno je opozoril na razpisano raziskovalno nalogo za osnovne šole "Iz družinskega arhiva" in priporočil, da bi izvajalcem (sorodnikom) člani pri teh nalogah pomagali.

Dr. Drnovšku se je Valt Jurečič zahvalil v imenu Slovenskega ščita. Nemalo je bilo takih, ki so za to iskali pojasnilo. Tem in ostalim povem, da njegova zahvala ni niti najmanj sodila na naše srečanje.

V nadaljevanju diskusije so se ponovno pojavljala nekatera dokaj stalna vprašanja, katerih se ni bilo smiselno lotiti mimogrede in smo že pred tem ugotavljali, da jih bomo obravnavali takrat, ko bodo vsaj okvimo vnaprej strokovno obdelana. Tako področje je vključevanje in povezovanje s kolegi in inštitucijami po svetu prek računalniških omrežij ter izkoriščanje vsega tistega, kar je na teh omrežjih vsakomur prosto dostopno. Tega sploh ni malo, že danes pa lahko dodajamo tudi svoje.

Drugo vprašanje, ki pogosto priplava na površje je vprašanje pravne plati rodovnikarskih raziskav, varovanje osebnih podatkov in vse tisto, kar se na to navezuje.

Obe temi čakata na tistega, ki jih je pripravljen strokovno pripraviti in posredovati ostalim v Biltenu in v referatu na srečanju.

V zaključnem delu srečanja smo se ob ogledovanju razstavljenega gradiva zadržali še v osebnih izmenjavah izkušenj in podatkov. Največ prostora na improvizirani razstavi je porabil računalniško iztiskan prikaz devetih generacij potomcev, ki je razgmljen prekril kakih deset metrov dolgo konferenčno mizo. Drugi prikaz je bil nekoliko manj obsežen, zanimiv pa zato, ker je v okencih kombinirano prikazoval prednike in potomce. Najpogosteje namreč slikovne in druge prikaze delamo ali za prednike ali za potomce. V konkretnem primeru je šlo za prikaz prednikov neke osebe do štirih parov njegovih pradedov in prababic in obenem za vse potomce teh štirih parov za šest generacij.

Vse prikazano gradivo je pritegnilo zanimanje in sprožilo marsikak razgovor.

Peter Hawlina

Vabilo

Naslednje srečanje krožka rodovnikarjev bo

v torek, 14.3.1995 ob 16 uri

v sejni sobi podjetja IMP na Dunajski cesti 7.

Srečanje bo ponovno razdeljeno na naslednje sklope:

- (1) Uvodni del z obvestili in aktualnostmi (P. Hawlina).
- (2) Osrednjo temo Prenos arhivov na sodobne nosilce (Jože Hudales in Janez Toplišek).
- (3) Diskusije na osrednjo in morebitne ostale teme.
- (4) Prosti razgovori v manjših skupinah (ob razstavljenem gradivu).

Strokovna ekskurzija

Obisk enote zgodovinskega arhiva v Škofji Loki

Kot nadaljevanje obravnavane teme o arhivih, smo ponudili ogled enega od slovenskih arhivov. Prof. Štukl, vodja arhiva v Škofji Loki, je namreč prijazno povabil na razgovor in predstavljanje dela arhivskega gradiva. Za obisk se je prijaviło več kot 25 udeležencev.

1.3.95 se nas je zbralo dvanajst. Prof. France Štukl nam je nanizal možnosti, ki bi se jih raziskovalci lahko poslužili po tem, ko so izčrpali družinske spomine in arhive, ter matične knjige. Nekaj povedanega smo v nadaljevanju tudi praktično preizkusili ob arhivskem gradivu. Vtis o srečanju morda najbolje ilustrira dejstvo, da smo po skoraj štirih urah prav neradi šli narazen. Nekateri so obdarjeni s sposobnostjo, da znajo tudi v zahtevnejših strokovnih področjih ohraniti človeški odnos. Stvari s tem dobijo dušo. Prof. Štukl je v tem vzor.

Peter Hawlina

Tečaj

Brother's Keeper 5.2

22. in 23. februarja 1995 smo uspešno izvedli prvi tečaj za uporabo rodoslovnega računalniškega programa BK5. Udeležili so se ga štirje starejši člani rodoslovnega krožka in dva osnovnošolca, ki pripravljata rodoslovno nalogo v zgodovinskem krožku. Tečaj je bil med 16. in 19. uro v računalniški učilnici Mikro Ade CRU, na Parmovi 41 v Ljubljani.

Vsak tečajnik je delal samostojno na svojem računalniku. Pokazalo se je, da lahko začnejo uporabljati program BK5 celo tisti, ki nimajo nobenega predznanja o osebnem računalniku. Seveda je koristno, če ima tečajnik nekaj malega predznanja o PC-ju, tako da se na tečaju povsem posveti rodoslovnemu programu.

Polovico tečaja smo posvetili vnašanju podatkov. To je namreč najpomembnejše opravilo pri delu z BK5. Napačno vnesene podatke bo računalnik uporabil tako kot pravilne in v obdelavi, v izpisih pride do zmešnjave. Naučili smo se vnesti tudi nekatere zapletene situacije, ki jih prinese življenje, kot. npr. več zakoncev, otroci različnih staršev, nazakonski otroci, kako vpisovati delne podatke ipd.

V šestih urah seveda uporabnik, ki nima izkušenj s PC-jem, ne more predelati vseh možnosti, ki jih nudi program BK5. To pa ni nič hudega, pomembno je, da zna pognati program, pravilno vnesti podatke in izpisati nekaj najatraktivnejših prikazov, seznamov, poročil. Ker tečajniki v kratkem času ne morejo vnesti v podatkovno zbirko velikega števila oseb, smo v drugem delu tečaja uporabili že vneseno zbirko 400 oseb in v njej delali poizvedbe, preglede ter izpisali nekaj lepih rodoslovnih prikazov: rodovni seznam - Ahnentafel, rodovna drevesa s črtami in z okviri, zgoščeno drevo prednikov, Tiny Tafel - mednarodno uveljavljen standardni seznam imen v neki rodoslovni zbirki in še nekatere. Naučili smo se, kako se programu zastavi naloga, da naj ugotovi povezavo med dvema osebamama (relacije), program je za nas v zbirki iskal neko osebo...

Večina tečajnikov je bila na koncu utrujena od množice možnosti, ki jih nudi program BK5, toda dobili so dober občutek, kaj je mogoče s tem rodoslovnim orodjem opraviti. Osnovna znanja s tečaja pa jim bodo omogočila, da bodo program pognali tudi doma ter pregledno uredili podatke, ki so sedaj v kupih pomečkanih papirjev.

Vabimo vse člane rodoslovnega krožka, ki imajo možnost uporabiti osebni računalnik, da si čimprej priskrbijo program Brother's Keeper in se, če je potrebno, udeležijo tečaja, ki ga bomo ponovili proti koncu marca.

Krožek jemlje slovo, društvo ponuja roko

V vsaki dosednji številki našega biltena so se pojavljale sestavine, bolj ali manj pomembne, ki so druga ob drugi prispevale k temu, da ta naš bilten in vse naše početje postopoma dobiva razpoznavnejše oblike in začenja dajati vtis organiziranega početja. Rekel sem vtis, ker vse, kar počnemo nima še skoraj nobene od tistih formalnih prvin, ki bi nam dajale trajno obliko in vsebino. Nismo društvo, nimamo pravil, pravic in obveznosti. Nimamo oblikovanih skupnih ciljev, še manj projektov. Morda bi bil spisec vsega tistega česar nimamo precej daljši od tistega, kar imamo. Ne enega ne drugega nimam namena tu podrobneje naštevati. Po dobrem letu našega delovanja ni mogoče prezreti, da nas vse tesneje povezujejo posamični lastni interesi. Naše zanimanje in raziskovanje je pretežno namenjeno lastni družini in sorodstvu. Tisti posamezniki, ki presegajo ta okvir pa po pravilu tudi presegajo okvir amaterizma. Želim poudariti: v krožku nas družijo individualni interesi. Več kot dokazano pa je tudi, da ti individualni interesi prek medsebojnih stikov, izmenjave gradiva, pripomočkov, znanja, literature, nasvetov in podobnega mnogokrat odkrivajo nepričakovane pridobitve, ki so nemalokrat uporabne večjemu številu sodelujočih posameznikov. Take pridobitve so največkrat znane le prizadetim posameznikom ali ožjim skupinam, kar nekaj pa je že bilo prizadevanj, ki so presegala potrebe in interese posameznikov. Spet ni moč naštetih vseh, za vse še niti ne vemo, kot tudi posamezni raziskovalci še ne vedo za delo našega krožka. Med otipljivimi rezultati pa ne moremo prezreti biltena, Priročnika za začetnike in v slovenščino prevedenega računalniškega programa Brother's Keeper. Med otipljive rezultate lahko štejemo tudi bolj ali manj obsežne zbirke podatkov, nemalokrat na lahko dosegljivih, izmenljivih in skrajno cenениh računalniških medijih. Taki in drugi že narejeni "proizvodi" skupaj z nekaterimi nastajajočimi in tistimi, o katerih zaenkrat pobožno sanjamo, pa naše početje že opazno dvigajo nad raven zadovoljevanja ljubiteljskega zanimanja za lastno poreklo in sorodstvo.

Po tem uvodu brez težav ugotovimo, da se že danes zavedamo nekaterih razlogov za in proti formalnemu ustanavljanju društva. Potrebo po preoblikovanju iz ohlapno organiziranega krožkovskega druženja v bolj otipljivo in formalizirano obliko je začelo narekovati tudi navezovanje na sorodna združenja v tujini. To navezovanje se za sedaj kaže zgolj v občasnih predstavitev pismih, na katere ni nujno pričakovati odgovora, v rednejši korespondenci, izmenjavi biltenov, obiskov ali napovedi tovrstnih aktivnosti.

Predstavili smo se tudi osrednjemu ameriškemu časopisu Genealogical Computing kot skupina, ki se pri raziskovanju rodovnikov poslužuje računalnika. Tam temu rečejo Computer Interest Group ali še bolj praktično CIG.

Po mnenju nekaterih bi nas v formalno organiziranje v društvo silili tudi materialni razlogi. Šele kot društvo bi, če bi to potrebovali, lahko zaprosili za finančno pomoč na različnih naslovih. Resda so dosedanje dejavnosti terjale tudi nekaj finančnih sredstev. Vendar pa so vsi materialni stroški neprimerljivi s tem, kar so doprinesli posamezni aktivnejši prostovoljci. Do sedaj ni bil izplačan še noben honorar, niso nam bile zaračunane najemnine za prostore v katerih smo imeli srečanja, neposredne materialne stroške z razmnoževanjem in razpošiljanjem biltenov so pokrili nekateri radodarni posamezniki. Vse kaže, da takih ne bo zmanjkalo. V tem primeru odpade potreba po vodenju blagajne, finančnih poročil, nadzornih odborov in kar je še tega. Celotni stroški, ki do sedaj niso presegali 15.000 SIT mesečno, niso zadosten razlog za prosjačenje pri ustanovah in podjetjih, pobiranje članarine ali zaračunavanje biltena. Res lahko v kratkem pričakujemo precejšen porast neizogibnih materialnih stroškov, ki nastajajo zlasti s tiskanjem in razpošiljanjem biltena in ostalo pošto. Ti pa so najbolj odvisni od obsega biltena in naklade oz. števila prejemnikov. Teh je že preko 100. V sedanjih razmerah tega števila ne bi bilo pametno povečevati. Zato tudi ne izvajamo nikakršnih promocijskih aktivnosti, ki bi gotovo privabila še mnogo zanimivih sodelavcev. V sedanji fazi bi se morali usmeriti v intenzivnejše in ne več v ekstenzivno delovanje. Krožek v sedanji obliki bi laže in bolje delal z nekaterimi aktivnejšimi, kot z množico pasivnejših članov. Zato bodite pri izbiri in predlaganju novih članov kritični in izbirčni.

Nekateri menijo, da bi članska izkaznica članom olajšala delo v arhivih in še kje. Morda res. Nekaterim se je res zgodilo, da so jih v kakšnem arhivu sprejeli z nezaupanjem ali jih celo odslovili. Vendar je to bolj izjema kot pravilo. Arhivi imajo svoj red in pravila. Prav je, da se jih držijo arhivarji in obiskovalci. Prijetno je opaziti, da se v krožku zbirajo v vseh pogledih zelo raznovrstni posamezniki, prav vsi pa dajejo vtis spoštljive resnosti. Kljub temu pa se vprašam, kdo od nas bi bil pripravljen za drugega člana jamčiti, ga takorekoč priporočiti pri njegovih stikih, naj bo to v arhivu ali kje drugod?

Od ustanavljanja društva nas je odvrčala tudi zavest, da bo delo v društvu terjalo tudi večja finančna sredstva. Od samega začetka najbrž ne bomo nujno rabili društvenih prostorov in opreme, prej ali slej pa jih vsako resno društvo mora imeti in, če kaj da na svoj ugled, potem stroški ne bodo majhni.

Kot razlog ZA, naj bi govorila tudi obveza, da mora biti vsako druženje registrirano. V komunizmu in časih udbe naj bi ne bilo mogoče delovati tako, kot smo do sedaj delovali mi. Ta razlaga najbrž ni iz trte izvita, če je tako veljalo nekoč, potem isto velja tudi danes in bo veljalo vekomaj.

Simpatični, improvizirani, neobvezujoči, zato pa nič manj uspešni časi našega delovanja v krožku se, navkljub našim namenom, da tako ostane še naprej, iztekajo. V to nas še ne sili večje število članov, s tem pa tudi več dela in nekoliko več materialnih stroškov. Ne, k odločitvi, da se takoj, ko bo mogoče formiramo kot Slovensko rodoslovno društvo nas je prisililo izključno početje gospoda Valta Jurečiča, predsednika društva Slovenski ščit.

Kljub temu, da smo mu pravočasno in vsakokrat, ko si je prilaščal naše početje, povedali in napisali, da nismo del Slovenskega ščita, je to dosledno ignoriral. Tako tudi v njegovem zadnjem članku v Delu, dne 23.2.1995. Zahtevali smo, da objavi popravek, pa tudi tega ni storil. Če kdo želi, si lahko ogleda vso zadevno korespondenco.

S tem je postavljaj na laž vse tiste, ki smo na vprašanja o našem odnosu odgovarjali, da krožek deluje samostojno.

Zato v kratkem pričakujte spremembe, ki morda ne bodo preveč spremenile dosedanjega načina dela in vzdušja, ki smo ga že vajeni.

Peter Hawlina

Strokovni prispevki

PRENOS ARHIVSKEGA GRADIVA NA SODOBNE NOSILCE (MEDIJE)

UVOD

To naj bi bila osrednja tema današnje številke in prihodnjega srečanja. Zaradi svoje zahtevnosti in pomena pa bo najbrž kar stalna tema. Tudi v dosedanjih številkah biltena smo se je skorajda vsakič vsaj dotaknili. V tej številki smo na to temo zbrali štiri med seboj neodvisno pripravljene prispevke.

Kaj naj bi razumeli pod naslovom Prenos arhivskega gradiva na magnetne nosilce?

Pojma arhivsko gradivo ni potrebno razlagati, malo več bi se dalo govoriti o sodobnih nosilcih informacij. V naslovu smo uporabili termin magnetni nosilci. Če enostavno za kakršnokoli sodobno možnost zapisovanja večjega dela vsega tistega, čemur rečemo arhivsko gradivo. Zapis je res lahko magneten na računalniških medijih, uporablja in najavlja pa se še bolj izpopolnjena tehnologija, ki bo poleg povečanih kapacitet in kvalitete sposobna brez dodatnega truda prevzeti vse tisto, kar je že ali še bo preneseno na današnje nosilce, ki se uporabljajo v računalniških sistemih.

Omemba danes razpoložljive tehnologije in tiste, ki jo lahko pričakujemo že v bližnji prihodnosti, oznanja rešitve, ki bi nam narekovale še kako leto potrpljenja in čakanja na čas, ko bodo marljivi strojčki opravili to neznansko obsežno in strokovno zahtevno delo. Lahko rečemo, da je razpoznavanje različnih vrst zapisov, zlasti tiskanih, že danes zapustilo posvečene prostore dragih razvojnih oddelkov vodilnih firm in znanstvenih inštitutov najrazvitejših držav. Postalo je komercialno uporabna dobrina. Pred enim letom (23.3.94) pa smo lahko v Delu prebrali, da znajo strokovnjaki mariborske Mikroade s svojo opremo že danes strojno prepisovati pisano gotico v računalniški zapis.

Kljub obetavnim napovedim, pa bi pod naslovom Prenos arhivov... imel v mislih način in metode, ki so jo in jo še uporabljajo razvitejši zahodnjaki, ki pod tem razumejo prepisovanje, to je zlasti pretipkavanje različnega arhivskega gradiva na magnetni zapis prek računalniške tehnologije. Najbolj razširjeni današnji mediji so računalniški diski in diskete. Iz teh je, po potrebi, brez vseh omejitev možen prenos na druge sorodne sodobne nosilce. Kapaciteta, razširjenost in dostopnost teh se z vsakim dnem povečuje in še naprej miniaturizira. Kadar govorimo o kapacitetah se vse bolj uporabljajo velikostni razredi giga in to na bleščečih ploščicah, podobnih tistim gramofonskim ploščam, na katerih smo še pred nekaj leti poslušali po dva komada priljubljene popevke, na vsaki strani po enega. Mislim, da bi dandanes moral že tudi odpasti strah pred manjšo zanesljivostjo in trajnostjo takega zapisa.

Multimedia. V uvodniku sem to besedo primerjal s čudežnim mlinčkom. Še bolj ustrezno bi jo primerjal s človeškim bitjem. Svet zaznavamo z vsemi našimi čutili in čuti. Najbolj nam pri tem koristita vid in sluh. Nekaj malega te popolnosti je človek že uspel naučiti tudi stroj, še več pa bi ga želel in na to se je osredotočil današnji razvoj informacijske tehnologije. Mi, rodovnikarji, si z nekaj dodatne opreme že danes lahko svoje evidence dopolnimo s fotografijami in kopijami arhivskega gradiva. Osnovne možnosti nudi že naš popularni Brother's Keeper, lahko pa se oskrbite s takimi, ki so za tovrstne prikaze posebej prirejeni. Tak je npr. Family Treasures ver. 2.6, ki prikaže in iztiska s fotografijami v poljubni velikosti opremljena "drevesa" in druge prikaze. Prikaz te tehnologije si bomo najbrž ogledali že na našem naslednjem srečanju.

Brez pretiravanja in prehitevanja lahko napovemo, da bomo v nekaj letih doma uporabljali opremo, ki nam bo tudi naše rodoslovne evidence dodatno opremila s slikami, zvokom, barvami in gibanjem.

Prepisovanje. Prepisovanje je stalna oblika našega dela z rodovniki. Prepisujemo od vsepovsod, nekateri na papir, nekateri pa (tudi) "v računalnik". Ko nam zmanjka gradiva za prepisovanje, gremo najprej prepisovat iz arhiviranih virov. Najbolj so za ta namen prav gotovo uporabne matične knjige. Zato se bomo tudi v tem prispevku omejili nanje. Te knjige so se najprej prepisovale zaradi upravičenega strahu pred uničenjem originala. Prepisovale pa so se v vseh dobah tudi za potrebe raziskovanja. Ti prepisi pa največkrat niso odslikavali celotnih knjig, temveč samo izbrane, za namen raziskave aktualne vpise. Prepisi so se nato največkrat preoblikovali v rodovnike. Ko so izpolnili osnovni namen, so bili kot porabljeni surovina pogosto tudi zavrženi. Takih prepisov za specifičen

namen je bilo od enega do morda nekaj sto ali celo nekaj tisoč. Delali so se vedno, delajo se danes in se bodo njebrž delali tudi v prihodnosti.

Veliko težav je treba premagati, da očarljive stare zapise spremenimo v računalniški zapis. Na prvo mesto bi vsekakor postavil čitljivost. Čeprav so naši predniki največkrat znali pisati neprimerno lepše, kot znamo mi danes, je tudi ta lepa pisava včasih skrajno težko čitljiva. Dešifrirajo jo lahko le tisti, ki so za to posebej izurjeni. Ta težava ni edina, in tudi v bodočnosti ne bo manjša, razen v primeru, da bo mlinček lahko zmllel tudi zelo nečitljive zapise. Sicer pa populacija tistih, ki jim stare pisave niso preveč tuje bolj izumirajo, kot se porajajo.

Knjige (in drugi zapisi) pa so pogosto čitljivi brez težav. S takimi bi bilo tudi vredno začeti. Sam sem podlegel skušnjavi, da se prebijem skozi na prvi pogled nečitljive čačke. Zaprošil sem in dobil skopiranih nekaj strani malo manj kot 200 let starih župnih knjig z vpisi krstov, porok in smrti. Skoraj brez pomoči strokovnjaka, samo s primerjalno tabelo gotice sem, zvečine pravilno, prepisal skoraj 200 zapisov. Za orientacijo prilagam kopijo originala, kljub temu, da format našega biltena takim prikazom ni naklonjen in del izpisa prepisanih podatkov.

Odveč je najbrž razlagati prednosti in pomanjkljivosti enega in drugega zapisa. Originalu ne bo nikoli odvzeto tisto, čemur bi jaz enostavno rekel duša, računalniški zapisi pa omogočajo skoraj neomejeno manipuliranje, lepše rečeno premetavanje in mrcvarjenje.

Pri svojem poskusu prepisovanja sem podatke shranjeval s pomočjo enega od progamov, ki je namenjen delu s podatkovnimi zbirkami (Works Data Base). Nisem se poslužil kakih specializiranih programov, ki so jih za ta namen razvili tisti narodi, ki se s tovrstnim organiziranim delom ukvarjajo že vsaj nekaj let. Tako moj vzorec ni neposredno združljiv s podobnimi zbirkami, ki so jih zbrali nekateri znani in najbrž precej več nepoznanih prepisovalcev. Združevanje zapisov pa je brez večjih težav možno z razmeroma enostavnim sistemom za poenotenje formata zapisa in s tem povečanih možnosti uporabe.

Za ilustracijo opisanega prilagam izrez pomanjšane desne strani iz knjige rojstev, kjer so vpisani očetje, matere in botri. Če za srednje čitljiv zapis, najdejo se veliko čitljivejši, pa tudi skoraj nečitljivi.

Mutter		Vater		Der tausende Preiser
Vater	Mutter	Namen	Stand	Namen
Sylvester Klobschauer Schustermeister	Theresia Mauzin	Thomas Peharz Kallischniggin	bauw.	idem.
Sebastian Koschir Hätzer	Helena Wildmannin	Mathias Tschogg Elisabeth Liggouzin	bauw.	idem.
Georg Gusl Hammermeister	Roza Hladniggin	Blasius Markoutz Maria Koziantschitschin	bauw.	idem.
Urban Kraill Schneider	Catharina Kautschitschin	Georg Kernitschar Helena Klemenzin	bauw.	idem.
Leonhard Gros Schlosser	Rosa Pollakin	Andreas Primoschitsch Maria Poprianin	bauw.	idem.
Georg Resmann Nagelschmid	Maria Wiziakin	Caspar Deu Theresia Zemetin	bauw.	idem.
Jakob Domigg Hustl Schmid Meister	Maria Kallischniggin	Valentin Kallischnegg Margaretha Kallischniggin	bauw.	idem.
Johannes Kallischnegg Striker Meister	Agnes Pollakin	Anton Debelagg Maria Poprian	bauw.	idem.
Joseph Duller Riemmer	Dorothea Naprethin	Lukas Textor Maria K??	bauw.	idem.

Slika 1: Pomanjšana kopija iz knjige rojstev – izrez.

Če v računalnik vnešene zapise uredimo približno tako, kot jih najdemo v originalu, dobimo naslednje:

Starši		Bo tri
Oče	Mati	Ime
Sylvester Klobschauer Schustermeister	Theresia Mauzin	Thomas Peharz. Roza Kallischniggin
Sebastian Koschir Hätzer	Helena Wildmannin	Mathias Tschogg. Elisabeth Liggouzin
Georg Gusl Hammermeister	Roza Hladniggin	Blasius Markoutz. Maria Koziantschitschin
Urban Kraill Schneider	Catharina Kautschitschin	Georg Kernitschar. Helena Klemenzin
Leonhard Gros Schlosser	Rosa Pollakin	Andreas Primoschitsch. Maria Poprianin
Georg Resmann Nagelschmid	Maria Wiziakin	Caspar Deu. Theresia Zemetin
Jakob Domigg Hustl Schmid Meister	Maria Kallischniggin	Valentin Kallischnegg. Margaretha Kallischniggin
Johannes Kallischnegg, Striker Meister	Agnes Pollakin	Anton Debelagg. Maria Poprian
Joseph Duller Riemmer	Dorothea Naprethin	Lukas Textor. Maria K!?

Bolj izkušeni poznavalci starih pisav bodo v gornji transkripciji našli nekaj drobnih napak. Ponavljam, da sem se naloge lotil samo za preskus lastnih sposobnosti pri tovrstnem delu.

Tu se lahko še enkrat spomnimo na tiste prepisovalce, ki za namen svojega specifičnega raziskovanja prepisujejo desetine, stotine, če ne celo tisoče arhivskih zapisov. Vredno bi bilo razmisliti, koliko bi se lahko realizaciji projekta približali najprej z združevanjem zapisov, ki so že v nekaterih ločenih zbirkah, tem pa postopoma dodajati tiste prepise, ki so danes še na papirjih in v zvezkih posameznih raziskovalcev. Take zbirke bi imele predvsem orientacijski pomen. Nakazovale bi način dela takrat, ko bi se tega lotili sistematično in organizirano.

Naslovna tema torej dobiva z našega vidika dodaten motiv, dodatno vzpodbudo in prav gotovo tudi nemalo podpore z naše strani. Projekt tudi slovenskim arhivistom in drugim sorodnim strokovnjakom ni neznan in ni nenačel. Zagotovo bomo že v naslednji številki biltena o projektu lahko poročali bolj konkretno in podprto tudi s strokovnimi prispevki.

Peter Hawlina

UPORABA SKENERJA PRI RODOSLOVNEM DELU

Skener je naprava, s pomočjo katere prenesemo sliko na računalniški medij (disk). Poleg grafičnih predlog lahko skener bere tudi besedilo (to je t.im. "optično prepoznavanje znakov"), vendar se bomo v tem prispevku omejili na snemanje grafike.

Za masovne potrebe se največ uporabljajo A4 namizni skenerji in ročni skenerji. Lahko so črno-beli ali barvni. Pri snemanju starih listin barve večinoma niso potrebne, kar zelo olajša delo.

Že iz uvodne napovedi vidimo, da pri skenerju ne gre za napravo, s katero bi raziskovali, temveč za način prenosa podatkov "v računalnik". Kot rodoslovni podatki, ki se nam jih zdi vredno prenesti na računalniški medij, so zanimivi zlasti: matične knjige, stari registri, imeniki, kronike, fotografije, rokopisi, zemljevidi in druga podobna gradiva, ki lahko pojasnjujejo preteklost rodu, ki ga raziskujemo.

In kakšna je lahko prednost računalniškega grafičnega posnetka gradiv? Omenimo le nekaj argumentov:

Pregledovanje - analiza: posnetek lahko povečujemo tako, da tudi komaj vidne podrobnosti postanejo razvidne. Npr. lažje preberemo težko berljiv rokopis v narativni matični knjigi; s posnetka odstranimo madeže ali druge moteče elemente.

Prihranek časa: pomembno slikovno gradivo imamo pri roki, čeprav je izvornik morda shranjen v kakšnem oddaljenem arhivu. Pregledujemo ga takrat, ko to želimo, ne pa takrat, ko so uradne ure arhiva.

Varovanje gradiva: starih gradiv ne bi več ogrozale stotine rok, ki brskajo za podatki. Eni to počnejo spoštljivo in varno, drugi pa malomarno, da ne omenjamo poškodb in tatvin.

Obremenjenost arhivskega osebja: le-ti bi se lahko posvetili svojemu strokovnemu delu in pomoči pri uradnih postopkih oz. pri znanstvenih raziskavah. V bistvu bi računalniško posneto gradivo zmanjšalo stroške arhivskih služb.

Predelava gradiv: slikovne posnetke lahko računalniško predelujemo, delamo izreze, ki jih potrebujemo, vključujemo kot ilustracije v besedila, v rodovniške prikaze ipd. Z računalniško obdelavo lahko komaj vidne ali nekontrastne dele dokumenta izostrimo in na ta način uporabo dokumenta bistveno povečamo.

Ilustrativna vrednost: zelo pomembna je misel, ki smo jo slišali na našem zadnjem srečanju: "rodovno drevo naj ima tudi listje in cvetove!" Računalniško posneto gradivo lahko učinkovito dopolni in vdihne dodatno življenje rodoslovnemu prikazu. Zavedati se moramo, da bo velik del rodoslovnega gradiva v prihodnosti računalniško obdelano in prikazovano. Npr. v rodoslovnem programu Brother's Keeper je mogoče z lahkoto prikazati na računalniškem zaslonu fotografijo, povezano z osebo, ki je v podatkovni zbirki (to je lahko tudi stara družinska hiša, kakšen pomemben družinski dogodek ipd.). Upamo, da bomo na enega naših prihodnjih srečanj prinesli skener in bomo članomlovnega krožka posneli stare družinske fotografije ali kakšen star dokument. Hkrati pa bomo lahko pokazali nekaj posnetkov iz starih matičnih knjig.

SKENIRANJE MATIČNIH KNJIG

Nobenega dvoma ni, da bi bilo zelo koristno za gradivo, za arhive, za znanost in za druge uporabnike, če bi se matične knjige prenesle na nek medij, ki bi razbremenil gradivo in hkrati nudil večje možnosti za raziskave. Pri tem mislimo na tiste knjige, ki s stališča varovanja osebnih podatkov niso sporne. Pri nas so mnenja o času (obdobju) varovanja podatkov iz starih matičnih knjig zelo različna, organi in arhivi, ki hranijo te knjige, pa si včasih tudi po svoje razlagajo varovanje podatkov. Očitno bo treba pri tem pogledati tuje standarde in nesporno gradivo dati na razpolago zainteresiranim.

Matične knjige so kljub slikoviti stari pisavi **tekstualno gradivo**. Zato je razumljivo prva misel, kako te tekste obdelati kot zbirko (bazo) podatkov. V tako urejeni računalniški zbirki pa so velike možnosti poizvedb, selekcij, statistik ipd. Ročno prepisovanje v tabelarno računalniško obliko bo sorazmerno zamuden in drag projekt. Ljubiteljsko delo lahko sicer pospeši in poceni prenos v računalnik, toda še vedno gre za delo, ki bi trajalo nekaj let. Kljub vestnosti prepisovalcev je mogoče računati na napake in nedoslednosti, kar prepisanim registrom ne bi dajalo verodostojnosti originala. Za knjige od konca 18. stoletja in nazaj v nobenem primeru ne bo šlo brez izvedencev za jezik, pisavo in vsebino matičnih knjig.

Skenirane (ali mikrofilmne) matične knjige bi imele vrednost, ki je blizu izvirnika. Ta vrednost seveda nosi s seboj tudi hude težave raziskovalcev pri razvozlanju težko čitljivih zapisov (čeprav lahko prikazovalna tehnologija del tega problema odpravi). Snemanje matičnih knjig torej ne nudi vseh tistih prednosti, ki bi jih lahko zagotovil računalniški tabelami prepis. V primerjavi s

prepisovanjem pa bi bilo mogoče mikrofilmanje oz. skeniranje izpeljati v sorazmerno kratkem času. Tudi v tem primeru bi morda lahko računali na ljubiteljsko pomoč, ki bi delo pospešila in pocenila.

Po našem mnenju bi bilo treba v prihodnosti vzporedno razmišljati o obeh oblikah prenosa: o prepisovanju v računalniško tabelarno obliko in o skeniranju (ali mikrofilmanju).

TEHNOLOŠKI VIDIKI SKENIRANJA MATIČNIH KNJIG

Nadškofijski arhiv v Ljubljani nam je prijazno omogočil, da smo poskusno skenirali nekaj strani iz dveh starih matičnih knjig. Za to možnost se jim lepo zahvaljujemo. Njihova pripravljenost, sodelovati pri poskusu, kaže na to, da tudi slovenska cerkev želi iskati načine, ki bi bolje varovali gradivo naše narodne preteklosti, hkrati pa arhivskim in raziskovalnim krogom olajšati delo.

Želeli smo preveriti, kakšna je tehnološka uporabnost posnetkov in ali bi bilo realno razmišljati o skeniranju vseh slovenskih matičnih knjig. Naštejmo nekaj izhodiščnih vprašanj, s katerimi smo se srečali pri zamisli:

- kakšne bodo na posnetku videti nekakovostne ali celo poškodovane predloge?
- kakšne naprave bodo potrebne za skeniranje?
- kako velike datoteke nastanejo pri skeniranju?
- kaj vse lahko s posnetki počnemo?
- kako bi končne rezultate arhivirali in uporabljali?

Prva ugotovitev je bila, da v prejšnjih časih niso razmišljali o formatih kot so A4, A3 ipd. Matične knjige imajo takšne formate, da običajni, ceneni A4 skenerji ne bi bili uporabni, saj ne zajamejo niti ene cele strani v knjigi. Matični zapis pa sega preko obeh strani, zato bi bilo treba uporabiti napravo, ki bi lahko hkrati posnela velikost obeh strani v knjigi. Celo knjiga z narativnim (pripovednim) zapisom, ki je bila široka kakšnih 12 cm, je bila previsoka za A4 skener.

Nobena svetlobna ali druga nekakovost zapisa v knjigi ni vnaprejšnja ovira za snemanje. Tehnika skeniranja in možne korekcije, še preden posnetek zapišemo na disk, velik del takšnih slabosti originala odpravijo.

Vsak program za pregledovanje in predelovanje računalniških slik omogoča povečevanje in zoževanje pogleda na posnetek (zoom). Uživali smo v pogledu

na podrobnosti, ki bi jih lahko videli le skozi močno povečevalno steklo. Spodaj je primer povečave iz narativne poročne matične knjige za Gorje iz leta 1735, ki kaže ime Georgium Tschopp.

Od kakovosti posnetka (gostota zapisanih točk) je seveda odvisno, kolikšne povečave so še uporabne. Gostota zapisa (resolucija) pa seveda vpliva na velikost datoteke - in to je naslednji problem vsakega skeniranja.

Posnetek 21x26 cm (skoraj A4) je pri 300 DPI (točk na inčo) in pri dveh barvah (ČB) dal datoteko velikosti okrog 230 KB (= "230.000 znakov"). Primerjava za laike: računalniške diskete imajo kapacitete npr. 360 KB, 1,2 MB (M=milijon), 1,4 MB; trdi diski pa so danes povprečno veliki okrog 600 MB. Pri shranjevanju posnetkov je treba upoštevati, da so danes že zelo razviti postopki za zgoščevanje (kompresija) datotek tako, da je shranjena datoteka velika le še polovico prvotne velikosti ali tudi manj. Zaradi kasnejšega povečevanja posnetkov bi bilo težko zmanjšati gostoto zapisa, kar bi prispevalo k manjši datoteki.

Kako velik bi bil torej zapis obeh strani velike matične knjige? Po naši oceni bi nastala datoteka velikosti preko 500 KB, oz. v stisnjeni obliki okrog 260 KB ali manj. Če bi takšne posnetke shranili na CD (enak disk kot služi za glasbene posnetke), ki ima kapaciteto okrog 600 MB, bi imeli na enem disku kakšnih 2000-2500 slik, to pa bi zadostovalo za 5 do 25 matičnih knjig (odvisno od števila listov v njih). Po zelo grobi oceni bi torej za vsako matično faro povprečno potrebovali za en CD-disk prostora.

Ostane le še problem ustreznega oštevilčenja posnetkov, ki bi omogočil, da bi hitro našli iskano stran neke matične knjige in morda poizvedovalni softver, kombiniran s programom za dekomprimiranje vsakega najdenega posnetka. Pogon za pregledovanje CD-jev je danes že cenena naprava, prav tako pa je dosti ne predragih programov za pregledovanje grafike.

Pot je torej dokaj znana. Kdo in kdaj se je bo lotil?

Janez Toplišek

O MOJI ZBIRKI PODATKOV IZ MATIČNIH KNJIG

Že v času študija zgodovine na ljubljanski univerzi sem se po svojih interesih usmerjal predvsem v lokalno zgodovino, s katero sem se po zaposlitvi v velenjskem muzeju leta 1979 začel ukvarjati tudi poklicno. Ob iskanju podatkov za zgodovino Šaleške doline, ki je moj "matični teren" sem se nenehno srečeval tudi z matičnimi knjigami. V njih sem kmalu zaslutil prvovrstno gradivo za lokalnega zgodovinarja in leta 1982 in 1983 sem na matičnem uradu napravil prve izpise podatkov iz matičnih knjig za župniji sv. Martina Velenje in Sv. Martina v Šmartnem ob Paki za čas od približno 1850 do 1941. Vendar sem tedaj podatke iz njih izpisoval le sumarno, zato so bili manj uporabni.

Leta 1992 pa sem se lotil ponovnega izpisovanja celotnih matičnih knjig (z vsemi podatki) za čas od leta 1784 do 1900 in podatke s preprostimi računalniškimi programi tudi obdelal. Vendar naj poudarim, da so me vedno zanimali (nekoliko drugače kot prave genealoge) celotni podatki in ne posamezne rodbine, in da sem za njimi iskal tipčno oz. običajno obnašanje ljudi ob porokah, pri iskanju zakonskega partnera, poročne in porodne strategije in podobno. Nekatera moja spoznanja bom predstavil v našem biltenu.

Tako sem doslej vnesel v računalnik in obdelal tri zapisnike duš (Libri status animarum) župnije sv. Martina pri Velenju: v najstarejšem statusu iz leta 1869 imam vpisanih 267 oseb iz Velenja in 1.100 oseb iz ostalih krajev v velenjski okolici, v zadnjem statusu iz leta 1895 pa število vpisanih Velenjčanov znaša okrog 800, prav tako pa je vpisanih okrog 800 prebilcev treh krajev v župniji (Šalek, Zgornji Šalek in Šmartinske Cirkovce). Tudi iz matičnih knjig sem izpisal podatke o 1.200 rojenih v omenjenih štirih krajih župnije do leta 1900, o okrog 400 poročenih parih in okrog 1.500 umrlih.

Jože Hudales

DRUŽINSKI ARHIVI IN NJIHOV POMEN

Do nedavnega spisovno gradivo posameznikov in družin ni bilo v večjem interesu za to zadolženih arhivov in knjižnic, razen za tisto, ki je bilo ovrednoteno kot "pomembno" zaradi starosti, npr. arhivsko gradivo graščin, ali odmevnosti njihovih ustvarjalcev v kulturnem in političnem življenju. To vrednotenje pa je bilo odraz časa, ki je še do nedavnega – hote ali nehote – zanikal pomembnost posameznika ali družine. Zato nam že bežen pregled arhivskih vodnikov, objav Rokopisnega oddelka NUK-a in kartotek v domoznanskih oddelkih osrednjih knjižnic po Sloveniji kaže, da je tega gradiva relativno malo oziroma je ohranjeno fragmentarno. Zlasti usodna za to gradivo so bila leta po 1945, ko so zaplembe, nacionalizacije in podobno pospeševale uničevanje družinskih dokumentov ali njihovo izginotje v udbovskih in drugih "čistilnih" akcijah v duhu: gradimo novo in "pospravimo" staro. Tako je zbiranje starega papirja kot ene od pomembnih "surovin" dokončno uničilo marsikatero družinsko pisno ostalino, tj. družinski arhiv. Tudi vojna leta so bila nevarna. Navedem naj samo dva ljubljanska primera. Ob izbruhu prve svetovne vojne je nekdanji ljubljanski župan Ivan Hribar zažgal večino gradiva, zlasti korespondenco, ki jo je imel s svojimi vseslovanskimi somišljeniki, med drugo svetovno vojno pa so morali Ljubljančani odstraniti s podstreh gorljive predmete, kar so zahtevali protiletalski predpisi. Takrat so izginili tudi mnogi arhivi. Še danes nevaren za tovrstno gradivo pa je odnos ljudi, Slovencev samih, ko naletijo na stare družinske dokumente, fotografije, v nemščini pisane dnevnik ipd. Leta nazaj lahko ob pobiranju "kosovnih odpadkov", npr. v Ljubljani, zasledimo med razno kramo tudi rokopisno gradivo.

V zadnjem desetletju so redki arhivisti usmerili pozornost tudi na to gradivo, vendar je zob časa in človekova nevednost že naredila svoje in marsikaj se je izgubilo za vedno. Izven arhivskih institucij se je tudi dogajalo, da so sprejemali le dele gradiva, npr. korespondence, ostaline vsakdanjega življenja posameznika ali družine pa prepustili negotovosti in v skrajnih primerih uničenju. Danes se srečamo še z enim pojavom, ki je posledica "tržnosti", saj so mnogi zbiralci in antikvarji hitro ugotovili, da je tudi to gradivo lahko predmet kupčevanja. Zato se ne čudimo, da najdemo zbirke zasebnih dokumentov, zlasti pisma, fotografije,

razglednice, diplome, dnevnik ipd., na raznih "boljših trgih", ne pa na policah arhivskih zavodov ali knjižnic. Da ne bi bil krivičen do nekdanjih kolegov: mogoče se ta situacija že spreminja. Hvalevredni pa so tudi vsi zasebni poskusi usmerjeni v to smer, med drugimi tudi rodoslovnega krožka, ki se zaveda pomena tega gradiva za genealoške študije. Po mojem trdnem prepričanju je del njegovega delovanja tudi skrb za krepitev zavesti o pomenu družinskih arhivov, starih in nastajajočih. Obuditi oziroma povrniti je treba del tradicije, ki smo jo Slovenci že poznali in sicer na podeželju, npr. kmečki arhivi, kot v mestih, npr. meščanski arhivi.

Družina postaja vedno pogosteje predmet zgodovinskega proučevanja, ki zahteva poznavanje pristopov in rezultatov drugih strok, zlasti etnologije, antropologije, sociologije, psihologije in drugih. Vpogled v družinsko preteklost nam omogoča razumevanje časa v njegovem vsakdanu, odmeve širših političnih in gospodarskih pretresov in blagostanja v družinskem mikrokozmosu ipd. Skratka: s tem proučevanjem posežemo v tematiko, ki je še do nedavnega veljala - vsaj pri zgodovinopisju - za marginalno, nepomembno in manjvredno v odnosu do političnega zgodovinopisja in obravnavanja "velikih" tem. Čas, ki ga živimo, daje večjo pozornost družini in vlogi posameznika (ali jo naj bi vsaj dajal) in to je tudi priložnost, da se vprašamo o preteklosti naših prednikov, njihovem življenju in dojemanju sveta (Marta Verginella, Družina v Dolini pri Trstu v 19. stoletju, ZČ 44, 1990, št. 2).

V življenju posameznikov in družin je nastajalo in nastaja vrsta pisnega in slikovnega gradiva, ki ga označujemo kot osebni arhiv ali - če imamo pred seboj gradivo več članov iste družine - družinski arhiv. Ločnica med njima je razvidna, čeprav tudi v osebnih arhivih navadno najdemo vrsto dokumentov širšega družinskega porekla in celo raznih tematskih zbirk z dokumenti različne provinienčce in različnega časovnega nastanka. Naštejmo le nekaj tipov družinskih arhivov: graščinski arhivi (plemiških družin), kmečki arhivi (vezani na družino/e/ ali hišo), meščanski arhivi (meščanske družine), arhivi obrtnikov, trgovcev, gostilničarjev ipd., kjer so mnogokrat pomešani osebni in družinski, dokumenti, s t.i. "uradnimi" dokumenti obrata. Sicer pa vsaka družina hrani vsaj osnovne dokumente in ustvarja svoj družinski arhiv.

Kaj so skupne značilnosti tega gradiva?

1. Nanaša se na posameznika (družino) kot rezultat lastnega delovanja, npr. kopije poslanih pisem, družinske kronike, dnevniki, zapisi vsakdanjih obveznosti na koledarjih ipd. oziroma dobljenega gradiva "od zunaj", vendar nanašajočega se na dotičnega posameznika ali družino, npr. rojstni listi, potrdila o cepljenju otrok, šolska spričevala... tja do mrliškega lista.
2. Za to gradivo je značilna osebna nota, intimnost zapisov, npr. dnevnikov, običajno skritim že očem drugih članov družine, kaj šele osebam zunaj nje.
3. Njihova ranljivost, tj. možnosti uničenja.
4. In za raziskovalca: dragocen vir za proučevanja antropoloških, etnoloških, psiholoških in drugih strani človekovega bivanja, o katerem izvemo malo ali nič iz t.i. uradnih virov, ki nastajajo pri oblastnih in drugih organih.

dr. Marjan Drnovšek

PRIIMEK, FAMILY NAME, FAMILIENNAME - ODKOD IN ZAKAJ

Drevo brez listja nima življenja. Rodovniki, rodovniška drevesa pa imajo listje kot živo pričjo prejšnjega življenja, generacij, ki so že odšle - ostal je priimek in osebno ime. Že sama sestavljena beseda "pri-imek" pomeni dodatek k osebnemu imenu zaradi razpoznavanja rodu. Zaenkrat le še po očetih. Dejansko pa se biološko enakovredno vežeta dva rodova pri vsakem rojstvu, drevo se nadaljuje "po moški liniji", kot bi se to reklo v vsakdanjem jeziku. V Kataloniji sem opazil, da nosijo otroci in tudi kasneje odrasli v vsem življenju oba priimka, najbrže po očetih starih staršev. Kako je v plemenskem življenju prebivalcev, ki jih civilizacija ni še oplazila s svojimi navadami, pravzaprav še ne vem. Želim prispevati k razumevanju izrednega pomena priimkov za razširjeno rodoslovje, saj priimki izdajajo mnoge pretekle dogodke in kraje. Zanimivi so npr. priseljenci, katerih rodbinski priimki ali niso bili znani, ali pa so zveneli tuje in se v novem okolju niso "prijeli".

Slovensko ozemlje je v preteklih 2.000 in več letih imelo sicer trajne rodove npr. Kelte in Ilire, ostali pa so pri nas tudi številni priseljenci, ki so še danes zaznavni med nami, ker so imeli neprekinjeno moške potomce. Naj jih nekaj naštejemo: Čeč, Kozak, Polak, Čeh, Rus, Lah, Frank, Nemec, Kolander, Štajer, Čorenc, Dolenc, Korošec, in tudi Slovenec.

Evropska stoletna kultura je rodbinskemu imenu dala visok ugled in dandanes kar redko pomislimo na prvotni pomen besede, ko se pogovarjamo o osebah, jih vpisujemo v tekste itd. Spoštovanje kakršnihkoli priimkov je ena izmed prijetnih lastnosti pridobljene kulture vedenja.

Veliko in ugledno evropsko državo vodi popularni kancler Kohl, v resnici pa ima priimek "zelje". Komentar je odveč.

Prihodnjič kaj več o drugačnih skupinah priimkov.

R. Švajgar

Od zibelj do groba

Gospod Jože Hudales nam je poslal prispevek, ki ga je razdelil na dvanajst poglavij. Objavljali jih bomo po enega, dva ali tri v vsaki številki. (op. u.)

OD ZIBELI DO GROBA

Župnija Velenje po matičnih knjigah od leta 1790 do 1900

Piše: **Jože Hudales**

1 O Mariji, Juriju in Heleni ter Sabini

Natančno pred 140 leti, leta 1854 torej, je šoštanjski "vzorni učitelj" Peter Musi v Šolskem prijatlu zapisal: "Kremljava od človeka in smerti in v mislih imava našo faro, kar so včerej gospod fajmošter po pridigi povedali. Fara šteje 3.040 duš, narodilo se je 83 otrok, umerlo 54 ljudi", nato pa nadaljuje svoj člančič z zanimivimi podatki o razmerju med rojstvi in smrtmi, o pogostosti umiranja v različnih starostnih skupinah in drugih stvareh, ki jih "kerstne knjige dokažejo".

(P. Musi: Človek in smert. Šolski prijatelj 1854, str. 21.)

Če so bile Musiju povod za članek besede gospoda fajmoštra, naj jaz porabim častitljivo obletnico Musijevega člančiča za zapis o nekaterih zanimivostih, ki jih kažejo matične knjige župnije Velenje za 19. stoletje. Zakaj ravno matične knjige! Kaj je v njih tako zanimivega, da bi se splačalo naložiti si ogromno delo in pregledati zabeležke o vseh rojenih, umrlih in tistih, ki so si v preteklih stoletjih naložili zakonski jarem, če ne iščemo ravno nekaterih najnужnejših biografskih podatkov o tej ali oni znameniti osebnosti, ali če nas ne zanima naše rodbinsko drevo.

V resnici so take raziskave vsaj v Sloveniji redke, čeprav so znamenita imena svetovnega zgodovinarstva, vsaj od leta 1959, ko je v Franciji izšla monografija o skromni župniji Crulai v Normandiji, že zdavnaj ugotovila kako neprecenljiv izvor podatkov predstavljajo skromni zapisi kakor je npr. tale: "dne 8. maja 1784 je bila v Spodnjem Šaleku št. 6 rojena Marija, zakonska hči Simona Sušca, mlinarja in njegove soproge Barbare Lešnikove. Botra sta ji bila Tomaž Kolar, kmet in Marija Temek, kmetica. Bartolomej Čoldmayr, župnik".

Kaj nam povesta zapisa, da sta se "4. februarja 1850 v cerkvi sv. Martina pri Šaleku poročila 39-letni Jurij Oštir, po domače Polh, kmečki sin iz Zgornjega Šaleka in Helena Jelovšek, zakonska hči kmeta iz Bevč, fara Škale, stara 67 let" in, da je "19. avgusta 1788 v Šaleku 32 (graščina Čorica!) umrla Sabina Mlinarica, najemnica graščinskega mlina, stara 40 let, na porodni postelji, in njen otrok moškega spola."

Ker sem zapise vendarle nekoliko izbral so seveda polni zanimivih podatkov in nam npr. povedo, da so leta 1784 Šalečani že mleli moko v mlinu na Paki, da so se nekateri moški (in ni jih bilo tako malo) poročali z bistveno starejšimi ženskami, ali pa da je bil nekje v Zgornjem Šaleku (morda pa tudi ob Paki!) še graščinski mlin, kjer se je na današnji dan pred 206 leti (bil je seveda tudi četrtek) zgodila prava družinska tragedija, v kateri sta ob porodu umrla mati in njen komaj rojeni sin. Toda če bi take zanimive zapise navajali še naprej, ali če bi navajali podatke o vseh skoraj 2.000 otrocih, ki so se v župniji rodili v tem času, o skoraj 400 porokah in 1.500 umrlih, bi prej ali slej postali dolgočasni. Prav gotovo pa ne bi znali odgovoriti na mnoga vprašanja, ki v nas (kako človeško!) ob teh zapisih budijo radovednost.

"Kerstne knjige" namreč same po sebi nič ne povedo ali je bil mlinar Sušec pred več kot dvema stoletjema vesel rojstva svoje hčere Marije in se je zato s sosedi zapil v gostilni čez cesto, ki stoji v Šaleku še danes, ali pa se je morda zapil od žalosti, ker so zdaj bila pri hiši ena lačna usta (pre)več. In kaj je bilo z Marijo? Rodila se je maja in je tako morala najprej dobojevati svojo prvo življensko bitko, kako preživeti kritične poletne mesece junija, julija in avgusta, ko je največ dojenčkov umrlo zaradi griže ali drugih boleznih prebavil. Ji je uspelo? Ali pa je morda postala majhen mrliček še v svojem prvem letu, saj kakor je zapisal Peter Musi: "največja umerljivost zadene do leta stare deca. Od 1.000 jih 293 odmerje, pa od 13, 14 in 15 letnih otrok ne prideta nobeno leto čez 2 od 1.000".

(P. Musi: Človek in smert. Šolski prijatelj 1854, str. 22.)

Prav nič tudi ne izvemo o tem, kako sta pri skupni mizi in postelji shajala "mladoporočenca" Jurij in Helena. Za oba je bila to prva poroka, zakaj sta čakala tako dolgo? Je morda tedaj umrl Helenin oče in ji tako dal priložnost, da na jesen svojega življenja zaživi samostojno življenje? Ali je bil njen ženin Jurij šele drugi sin (prvi je postal dedič domače kmetije), ki ga je čakala le usoda hlapca pri sosedu ali pa starega strica in malo boljšega hlapca v domači hiši, in se je zato tudi on raje odločil za samostojno življenje ob ostareli ženi.

Za nas ostaja tudi uganka, ali je štiridesetletna Sabina umrla zaradi razrahljanega zdravja po številnih porodih, ali pa se je morda lahko poročila šele v svojih poznih tridesetih letih (tudi to ni bilo zelo redko) in je umrla zato, ker si je svojega otroka tako zelo želela. Oba sta postala drobno število v statistiki, ki jo je, sicer za dobrega pol stoletja kasnejšo dobo, objavil Musi: "med 100 odmerjenimi (umrlimi – HJ) deci se 3 mervto rojeni štejejo, pa med 200 rojenimi otroci še clo edno v rojstvu ne umerje. Med 115 mervtvi je ena porodnica, in med 400 ena, ki na porodu umerje."

Vprašanja bi lahko naštevali še v nedogled, vseh odgovorov pa še tako natančna (in seveda računalniška) analiza vseh podatkov iz matičnih knjig ne bi mogla dati. Toda matične knjige vendarle imajo neko prednost pred drugimi zgodovinskimi viri – izrazito univerzalni so in zajamejo prav vse prebivalce nekega kraja, župnije, dežele. V tovrstnih virih so namreč zajeti prav vsi, celo tisti, katerih življenje se sploh ni začelo. Vsak človek namreč ima svoje rojstvo in smrt, nekateri med nami se tudi poročijo in tako, ne glede na svojo pomembnost, vendarle zapuščajo svojo zgodovinsko sled. Če zberemo še dovolj dolgo serijo tovrstnih sledi, potem se dolgi nizi podatkov o datumih rojstva, imenih novorojencev, starosti poročencev in umrlih itd. združujejo v značilne vzorce individualnih življenjskih poti in usod, poročnih in porodnih strategij, družinskih struktur itd. In kar je najpomembnejše, vsi ti vzorci so mednarodno primerljivi in vsaj deloma lahko podatke iz skromne velenjske župnije primerjamo s tistimi iz župnije Clayworth v Angliji ali Nishinomiya na Japonskem.

2 Je ta človek na svet rojen...

Stara Koroška narodna (Drabosnjakova? Ledrerja? – Narodopisje Slovencev) pesem poje:

"Je ta človek na svet rojen
hitro čuje reve svoje
pride čisto nag, pride čisto bos,
sam pomagat si ni kos."

Verzi kar dihajo brezup preteklih stoletij, ko so na svet prihajali otroci, porojeni na tleh, na otepu slame v edinem prostoru temačne, zadimljene kočice ali v temno zagrnjeni zadnji kamri na večjih kmetijah. Na svet so jih spravljale starejše,

izkušene ženske, matere porodnic, njihove sosede itd. Te so dolga stoletja ostajale anonimne in šele leta 1816 je bila v matičnih knjigah župnije sv. Martina zapisana prva "nepreizkušena babica" Elizabeta Kremplova iz Zgornjega Šaleka, ker je bila babica pri porodu mrtvorojenega otroka, ki se je rodil "kočarju iz Zgornjega Šaleka Antonu Stropniku in njegovi ženi Uršuli roj. Mlakar" in je morala otroka "v sili krstiti".

Od leta 1822 dalje pa so babice redno beležili v krstnih matičnih knjigah velenjske župnije vse do konca 19. stoletja. Večina med njimi je bila "nepreizkušena" in se je pojavila le po nekajkrat, nekatere med njimi pa so imele za sabo kar lepo število porodov in so jih klicali v vse kraje župnije, tako npr. Marijo Šmon, ki je od leta 1823 do 1849 spravila na svet več kot 30 otrok v Zgornjem in Spodnjem Šaleku in Šmartinskih Cirkovcah, ali pa Margareto Črušovnik, ki je do konca petdesetih let 19. stoletja pomagala pri porodu prav toliko otrok v Zgornjem in Spodnjem Šaleku.

Že kar med prvimi zabeleženimi babicami pa najdemo tudi izšolane porodne pomočnice, leta 1822 je tako tedanji najemnik graščine Gorica Jožef Anton Sackel poklical k porodu svoje žene Katarine Lubej izšolano babico Ano Beck iz Šoštanja. Le leto kasneje pa je prvič pomagala pri porodu izšolana babica Marija Kotnik, žena uglednega velenjskega tržana, ki je potem do leta 1845 spravilana svet več kot 20 novorojenčkov v trgu in 17 v okolici. V drugi polovici stoletja je bila izšolana babica v župniji Josefa Pader iz Velenja, ki so jo klicali k več kot sto porodom v Velenju in okolici. Sicer pa se za 19. stoletje tudi v drugih virih navajajo po ena babica v Velenju in Šoštanju, ter po en zdravnik v Velenju in Šoštanju. Zanimivo pa je, da je v krstne knjige vpisan le en sam primer, da so k porodnici, neporočeni kmečki hčeri Gertrudi Vanovšek iz Zg. Šaleka leta 1851 poklicali zdravnika "visokorodnega g. Jurija Srebreča, kirurga v Šoštanju", ki je porodnico operiral (carski rez!), otroka pa kljub temu ni uspel rešiti.

Še vedno pa je do konca stoletja veliko žena rojevalo bolj ali manj samih, ob pomoči svojih mater ali drugih sorodnic in sosed, ki so imele za sabo že nekaj porodov. Še nekaj preseneča, kadar krstne matične knjige posebej navajajo datum rojstva in datum krsta je videti, da so novorojence krstili le dan ali dva po porodu. Največkrat pa se kot dan rojstva in krsta navaja isti dan. Naj je bila zima še tako trda, so torej otroka najprej umili, tesno povili v povoje z nogami in rokami tesno ob telesu in jih odnesli h krstu k sv. Martinu, ne glede na to, da so nekateri oddaljeni botri npr. iz Gornjega Šaleka ali pa iz Šmartinskih Cirkovc, morali z novorojencem v naročju hoditi kar dobro uro, da so prispeli do cerkvenih vrat.

Vzrok je bil starodaven in močno zakoreninjen strah pred novorojenčkovo prirojeno "popačenostjo" in v prepričanju, da je zapisan hudiču, vse dokler ga krstni obred ne očisti. Babice so zato imele v 19. stoletju zelo podrobna navodila za "krst v sili", kadar so menile, da otrok ne bo živel dovolj dolgo, da bi dočakal krst v cerkvi. Ob veliki umrljivosti dojenčkov je moralo biti takih zasilnih krstov veliko, morda pa je smrtna kosa še bolj morila med novorojenci prav zaradi tega, ker so jih že tako zgodaj izpostavili zimskemu mrazu ali poletni vročini.

V dobrih sto letih, od 1784 do 1899 se je v župniji Velenje rodilo veliko otrok, 756 v Velenju in 1171 v velenjski okolici (Šalek, Zgornji Šalek in Šmartinske Cirkovce). Med njimi je bilo v Velenju kar 52,7% deklic, pa tudi v okolici se je rodilo več deklic (51,9%). Med njimi je bilo v Velenju 13,4% nezakonskih otrok, v okolici pa kar 15,7%, mrtvorojenih pa je bilo v Velenju in v okolici okrog 3%.

(se nadaljuje)

Kaj delamo

Nenad Novaković

Ukvarjam se z genealoškimi raziskavami vladarskih, knežjih in plemiških rodbin. Že zbrane podatke vnašam v računalniški program Brother's Keeper. Število vnešenih oseb znaša (26.2.1995) 9541.

V svoji genealoški zbirki imam naslednja dela:

1. Jirí Louda, Lines of succession, 1991 (3. izdaja od 1981)
2. H. Grote, Stammtafeln, 1990 (7. izdaja od 1877)
3. Rodoslovne tablice i grbovi, 1991 (4. dopolnjena izdaja Ivičevih tabel)
4. Hrady, zámky a tvrže v Čechách, na Morave a ve Slezsku - knjige za vzhodno, severno, zahodno in južno Češko ter Prago z okolico s številnimi rodovniki in grbi, ter fotokopije rodovnikov in grbov za južno in severno Moravsko s Šlezijo
5. Hans in Marga Rall, Die Wittelsbacher, 1986
6. Handbuch der Historischen Stätten - Schlesien (z rodovniki), 1977
7. Jaroslav Pánek, Poslední Rožmberkové, 1989
8. Joseph Foster, The Dictionary of Heraldry, 1992 (ponatis iz 1902)
9. David Green, Sarah Duchess of Marlborough, 1967
10. Michel Borget, El Principe Carlos, 1981
11. Stanislaw Dziadulewicz, Herbarz rodzin tatarskich w Polsce, 1986 (1929)
12. Gothaischer Kalender, 1922

Nadalje imam prepisane ali fotokopirane rodovnike (popolne in nepopolne) za naslednje rodbine:

1. Wambolt von Umstadt	37. Montferrat
2. Sayn-Wittgenstein	38. Este
3. Württemberg	39. Medici
4. Hessen	40. Stolberg
5. Nassau	41. Oettingen
6. Rurikoviči	42. Fürstenberg
7. Leyen	43. Ligne
8. Landau	44. Arenberg
9. Zeppelin	45. Leiningen
10. Franckenstein	46. Waltpod
11. Preysing	47. Bentheim
12. Fugger	48. Criechingen
13. Münsterberk (Podebradsky)	49. Daun
14. Romanov	50. Greiffenclau
15. Orlov	51. Jever
16. Mavrocordato	52. Manderscheid
17. Polenta	53. Metternich
18. Bagratidi (Gruzija)	54. Schönborn
19. Goethe	55. Vehlens
20. Toulouse, Lautrec, Toulouse-Lautrec	56. Wied
21. Auvergne	57. Westenburg
22. La Tour	58. Joigny
23. Clermont	59. Salm (Wild- in Rheingrofje)
24. Anhalt	60. Turenne
25. Chateaubriand	61. Ventadour
26. Celjski	62. Comborn
27. Čoriški	63. Limoges
28. Thouars	64. Pons
29. Crimaldi (Monako)	65. Berenger
30. Baden	66. Sassenage
31. Hanau	67. Lyon-Forez
32. Egmond	68. Akvitanija
33. Bizanc (različne rodbine)	69. Tremouille
34. Devinski	70. Burgundija
35. La Scala	71. Asturija
36. Savoja	72. Bivar (El Cid!)
	73. Merovingi

74. Navara	113. Bathory
75. Karolingi	114. Bocskai
76. Lotaringija	115. Bethlen
77. Blois, Champagne	116. Apafy
78. Boulogne (Gotfrid Bouillonski!)	117. Rakoczy
79. Lippe	118. Rappoltstein
80. Flandrija	119. Wettin
81. Holandija	120. Waldeck
82. Luksemburg	121. Solms
83. Hennegau	122. Erbach
84. Brabant	123. Ahaus
85. Croy	124. Schönburg
86. Lalaing	125. Billung
87. Melun	126. Limburg-Stirum
88. Harcourt	127. Capeting (vse veje)
89. Beauharnais	128. Callenberg
90. Mecklenburg	129. Auersperg
91. Bronckhorst	130. Rosenberg
92. Bentheim	131. Attems
93. Babenberg	132. Lamberg
94. Waldburg	133. Ekg
95. Jeruzalem (različne križarske rodbine)	134. Windischgraetz
96. Albon	135. Kunstl
97. Vienne	136. Gall
98. Chastillon	137. Valdštejn
99. Hitler	138. Nostic
100. Reuss	139. Kounic
101. Hohenlohe	140. Thurn (Valsassina, Taxis)
102. Vlaška	141. Radziwill
103. Moldavija	142. Barbo
104. Hohenzollern	143. Coronini
105. Premislovci	144. Šternberk
106. Andrassy	145. Vratislav
107. Batthyány	146. Strachwitz
108. Drašković	147. Eltz
109. Blagajski	148. Dachspersg
110. Frankopani	149. Porcia
111. Zrinjski	150. Dietrichstein
112. Zapolja	151. Koenigsegg
	152. Colloredo

153. Fünfkirchen	192. Schallenberg
154. Thun-Hohenstein	193. Tattenbach
155. Qustenberg	194. Welz
156. Westphalen-Fürstenberg	195. Polheim
157. Gilleis	196. Meggau
158. Vrbna	197. Potocki
159. Schwarzenberg	198. Sinzendorf
160. Mensdorf-Pouilly	199. Herberstein
161. Neuperg (-Montenuovo)	200. Erdödy
162. Lazarini	201. Rožmberk
163. Trauttmansdorf	202. Aichelburg
164. Arco	203. Chorinsky
165. Stahrenberg	204. Mitrovsky
166. Tübingen	205. Kolovrat
167. Audricky	206. Koc z Dobrza
168. Radecky	207. Dobržensky
169. Deym	208. Zamoyski
170. Wilczek	209. Malachowski
171. Schaffgotsch	210. Rostworowski
172. Kinsky	211. Stadnicki
173. Liechtenstein	212. Sapieha
174. Larisch	213. Lubomirski
175. Podstatsky	214. Wielopolski
176. Silva-Tarouca	215. Tarnowski
177. Paar	216. Dzieduszycki
178. Čediminoviči (Litva, Czartoryski,
Trubeckoj)	217. Tyszkiewicz
179. Harrach	218. Szóldrski
180. Eggenberg	219. Uruski
181. Hohenfeld	220. Dzialynski
182. Pomorjanska	221. Dombski
183. Tascher de la Pagerie	222. Jablonowski
184. Stubenberg	223. Lusignan
185. Enzenberg	224. Bretanja
186. Chotek	225. Guines
187. Althan	226. Brienne
188. Altemps	227. Beaumont
189. Hardeck	228. Anjou
190. Khevenhüller	229. Normani
191. Mächslrein	230. Clare
	231. Fife

232. Grosvenor (Westminster)	246. FitzAlan
233. Wellesley (Wellington)	247. Percy (Northumberland)
234. Spencer (-Churchill)	248. Sackville-West
235. Despenser	249. Berkeley
236. Bouchier	250. Osborne (Leeds)
237. Devereux	251. Lindsay
238. Burgh	252. Campbell (Argyll)
239. FitzGerald	253. Beauchamp
240. O'Neill	254. Cilfowyr (London)
241. O'Donnell	255. Holland (Kent)
242. Nugent	256. Ker
243. Butler	257. Hastings
244. O'Brien	258. Grey...
245. Arundel	

Kot je že iz tega razvidno, dela z vnašanjem v BK5 ne bo tako kmalu zmanjkalo.

Naslov:
Nenad Novaković
 Nusdorferjeva 9
 61000 Ljubljana
 tel. 452-305

Rast - raziskovalni stiki

Ta rubrika je namenjena "povpraševanju in ponudbi". Vsakdo si lahko olajša svoje raziskovalno delo z morebitnimi rezultati dela drugih in obratno, s svojimi rezultati olajša delo drugim. Prav nič čudnega bi ne bilo, da dva daljna sorodnika drug ob drugem dneve in tedne bolščita v knjige v posvečeni tišini arhivske knjižnice in iščeta skupne daljne prednike in tako podvajata svoje delo, njuno sorodstveno zvezo pa odkrijeta samo po naključju. RAST lahko veliko prihrani.

Najbolj zgoščen prikaz raziskovanega sorodstva predstavlja Tiny Tafel (okrajšano TT - mednarodni izraz za spisek vseh skrajnih prednikov z ustreznimi datumi in kraji). Primer take zgoščene razpredelnice je bil objavljen v Biltenu 1/3. Vsem tistim, ki pri svojem delu uporabljate računalnik priporočam, da vaše tabele objavite.

Danes ni veliko uporabnikov, ki so si že oskrbeli potrebne dodatke za povezovanje lastnega računalnika v omrežje, domače ali mednarodno, verjetno pa nas bo takih vedno več. Takrat bodo tudi možnosti za izmenjavo podatkov dodatno olajšane.

Že danes pa ni ovire za "računalniško" izmenjavo tovrstnih podatkov prek disket. Vsi zainteresirani bi omenjene tabele lahko pošiljali v skupno datoteko. Objavljanje v Bitenu bi v tem primeru nekoliko izgubilo na pomenu, vendar bi jih nekaj časa poskusno še objavljali.

Peter Hawlina

- Sedem debelih krav, sedem mršavih krav. Pri svojih raziskavah rojstev, smrti in porok, sem v nekih zgodovinskih obdobjih naletel na izrazite vrhove in drugod na ravno tako izrazite ponore. Zaporedja dveh ali treh sušnih in deževnih obdobji so povzročila lakoto in epidemije, odraz tega je razviden tudi v evidencah rojstev, porok in smrti. Vse, ki so pri svojih raziskavah naleteli na tovrstne pojave, prosim, da mi posredujete svoje ugotovitve.

Jože Hudales, 63320 Velenje, Ljubljanska 45, 063/ 853-314.

- Pri sledenju prednikov po veji Peruzzi sem obtičal v obdobju v začetku 19. stoletja na Ljubljanskem barju. Nekaj zaradi izgubljenih matičnih knjig, nekaj pa zaradi pomanjkljivih podatkov o krajih, kjer so se vpisali krst, poroka ali smrt, ne najdem ne le podatkov o rojstvu Jožefa Peruzzi, rojen leta 1789 v __{__ umrl 29.4.1854 na Brezovici pri Ljubljani, poročen okoli leta 1808 v __{__ z Nežo Prijatelj (Perjatu), rojeno okrog leta 1793 v __{__ umrla in pokopana na Brezovici 23.3.1843.
- Ravno tako še nisem našel zapisa o poroki njenega sina Martina Peruzzi, rojenega 23.10.1835 na Brezovici, umrlega 7. 7. 1900 v Lipah na Barju, poročenega okrog leta 1870 v __{__ s Frančiško Marolt (Marout), učiteljico z Vrhnike. Dobrodošle bodo informacije o vpisih Peruzzi, Prijatelj in Marolt iz omenjenega obdobja, najverjetneje v bližnji okolici lga in Vrhnike.

Peter Hawlina, 064/ 631-030.

Sodelavcem biltena Brebesa

Zaradi lažje komunikacije med avtorji, uredništvom, tiskarno in bralci biltena prosimo vse avtorje, da upoštevajo naslednja navodila pri pripravi prispevkov:

- Prispevke v enem izvodu pošljite na naslov: Peter Hawlina, Lipica 7, 64220 Škofja Loka in to **NAJKASNEJE DO ZAKLJUČKA REDAKCIJE tj. DO 15. V MESECU.**
- Če pišete prispevke z računalnikom, priložite tudi disketo z besedilom. Diskete so lahko "male" (3,5") ali "velike" (5,25"). Na disketi naj bo samo besedilo prispevka. Ime besedila naj bo priimek avtorja. Tudi na nalepki naj bo jasno označeno ime avtorja. Prispevki so lahko na kateremkoli formatu diskete in napisani z enim od znanih urejevalnikov.
- Za reference v besedilu uporabite moderni način. Če gre za citat ali točno navedbo, damo v oklepaj priimek avtorja in leto izdaje ter stran. Če gre za splošno navedbo, izpustimo stran.
- Seznam literature uredite po abecednem redu avtorjev. Predlagamo naslednjo ureditev:
 - a knjige: priimek in ime avtorja, leto izida, naslov, kraj, založba.
 - b članki v revijah: priimek in ime avtorja, leto izida, naslov, ime revije, letnik, strani.
 - c prispevki v zbornikih: priimek in ime avtorja, leto izdaje, naslov prispevka in nato popolni podatki o knjigi ali zborniku kot v točki a.

Uredništvo